

**РП-7). Реалізація таких технологічних платформ вимагає, як мінімум, 10 років підготовчої роботи і тому в програмі Горизонт-2020 про них уже не говорять.**

**Висновки.** Чіткіше розуміння специфіки природного стихійного формування кластерних структур виробництва інноваційної продукції допоможе розробляти не тільки ефективне законодавство охорони інтелектуальної власності, що належить до сфери приватного права, але й допоможе залучити правові механізми для стимулювання процесів передачі об'єктів інтелектуальної власності в галузі економіки. Такий підхід дозволить також використовувати правові інструменти не тільки з метою сприяння пасивному зростанню вітчизняної економіки, але й активізації процесів її розвитку.

**Федулова І. В.**, д.е.н.,  
професор кафедри менеджменту,  
Національний університет харчових технологій  
Felina9@bk.ru

**Fedulova Iryna**, Ph.D.,  
Head of Dept. of Management,  
National University of Food Technologies  
Felina9@bk.ru

## **СТРУКТУРА ПРОДОВОЛЬЧОГО РИНКУ**

**АНОТАЦІЯ.** Розглянуто основні наукові підходи до формування структури продовольчого ринку. Структура соціально-економічних систем є фундаментом для аналітичних досліджень, оскільки від особливостей структури залежить, з одного боку, задоволення суспільних потреб, а з другого — ефективне використання усіх видів виробничих ресурсів.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** Продовольчий ринок, структура, формування структури

## **THE STRUCTURE OF THE FOOD MARKET**

**ABSTRACT.** The main scientific approaches to formation of the structure of the food market. The structure of the socio-economic system is the foundation for analytical research, because of the particular structure depends on the one hand, meet social needs, and the second — the efficient use of all types of productive resources.

**KEY WORDS:** Food Market, structure, structure formation

**Вступ.** Функціонування продовольчого ринку характеризується низкою гострих проблем, складність вирішення яких обумовлена динамічністю його розвитку і розгалуженою структурою, а також залежністю від функціонування інших ринків (засобів виробництва, нерухомості, фінансового, робочої сили, інформації). При цьому задіяні на практиці адміністративні та економічні методи регулювання продовольчого ринку не завжди є науково обґрунтованими. Висока частка імпорту по окремих видах продовольства носить загрозливий характер. На тлі зростаючого імпорту спостерігається також збільшення обсягів реалізації неякісних і навіть небезпечних для здоров'я продовольчих товарів.

Постійне зростання цін на продукти харчування при відносно низькому рівні доходів населення веде до недостатнього середньодушового споживання основних видів продуктів харчування, як у порівнянні з раціональними нормами, так і з рівнем споживання в економічно розвинених країнах. Більш того, в країні спостерігається суттєва диференціація середньодушового споживання продуктів харчування у населення з різним рівнем доходів, що проживає в міській і сільській місцевості, з різною структурою сім'ї.

Однією із найгостріших проблем вітчизняного продовольчого ринку в даний час є істотні відмінності в його розвитку по регіонах. Різні можливості виробництва продуктів харчування та тенденції їх споживання обумовлені природно-кліматичними, демографічними і соціально-економічними факторами розвитку регіонів.

**Постановка задачі (мета).** Виникає необхідність визначити основні наукові підходи до формування структури продовольчого ринку. Структура соціально-економічних систем є фундаментом для аналітичних досліджень, оскільки від особливостей структури залежить, з одного боку, задоволення суспільних потреб, а з другого — ефективне використання усіх видів виробничих ресурсів.

**Результати.** Продовольчий ринок пов'язаний з усіма відтворювальними стадіями в продовольчому господарстві, виконують певні функції: виробництво формує пропозицію, а споживання — попит, розподіл і обмін пов'язують споживання з виробництвом. У товарному виробництві ринок встановлює економічні зв'язки між виробниками, задовольняючи їх особисті та виробничі потреби.

Функціонування продовольчого ринку визначається рядом умов:

— право власності господарюючих суб'єктів на засоби виробництва, землю, вироблені продукти, доходи;

— свобода вибору видів і форм діяльності для будь-якого господарюючого суб'єкта;

— рівноправність суб'єктів різних форм власності;

— свобода ціноутворення, при якій ціна на продукцію, роботи, послуги формується на основі угоди між продавцем і покупцем при мінімізації державного втручання;

— самофінансування: кожен суб'єкт ринкових відносин, знаходячи економічну самостійність, повинен сам покривати фінансові витрати на своє існування і розвиток;

— конкуренція: в ринковій економіці завдяки різноманіттю форм власності і свободі господарської поведінки виникають і автоматично підтримуються умови конкурентної боротьби;

— створення ринкової інфраструктури: товарних бірж, системи оптової та роздрібної торгівлі, маркетингових організацій, фондових і валютних бірж, фінансових інститутів і т. і.

Продовольчому комплексу як соціально-економічній системі властива певна кількість якісно визначених елементів і процесів, які перебувають у взаємодії та взаємозв'язку. Саме ці складові елементи — галузі та виробництва — формують його структуру.

У теоретичному і в практичному змісті пропонується формування структури продовольчого ринку з виділенням таких трьох розрізів:

— функціонально-галузева структура;

— продуктова;

— регіонально-виробнича.

Розгляд продовольчого комплексу з різних позицій дозволяє зробити детальніше розглянути його структуру.

У складі продовольчого ринку прийнято виділяти великі блоки галузей — сфери. Різними дослідниками в рамках продовольчого ринку розглядається різна кількість сфер. Обґрунтованою є чотирисферна структура продовольчого комплексу, відповідно до якої виділяються [1]:

1) сільське господарство (окрім виробництва непродовольчої сировини) та інші види діяльності з виробництва продовольчих ресурсів: рибне господарство, розлив мінеральних вод, використання продовольчих ресурсів лісу, соляна промисловість;

2) переробна промисловість;

3) виробнича інфраструктура (агросервіс) — комплекс галузей, що забезпечують зовнішні умови здійснення виробничого процесу: вантажний транспорт; оптова торгівля; електро-, газо-, і водопостачання; холодильне, складське і тарне господарство; технічне та меліоративне обслуговування; зв'язок; інформаційне

обслуговування; сфера ділових послуг (реклама, маркетингові послуги, оренда, лізинг); консультаційне обслуговування; інженерно-консультаційні та проектні послуги; сфера забезпечення тимчасових потреб у робочій силі тощо;

4) торгівля продовольчими товарами.

У свою чергу, зазначені сфери (особливо I і II, які дають понад 90 % валової продукції продовольчого комплексу) охоплюють велику кількість різноманітних галузей і підгалузей так чи інакше пов'язаних із виробництвом, переробкою і реалізацією продовольчої продукції.

Функціонально-галузева структура ПК — це сукупність галузей і видів діяльності, що виконують визначені функції й інтегруються в межах ПК для досягнення кінцевих цілей комплексу [2, с. 19—21].

Існують різні підходи щодо визначення функціонально-галузевої структури продовольчого комплексу [3]. Їх можна звести до двох точок зору. Відповідно до першої, ПК — це сукупність усіх галузей, які безпосередньо чи опосередковано беруть участь у виробництві продуктів харчування. Відповідно до другої, до складу ПК включаються галузі, між якими існують технологічні зв'язки і які спільно виробляють кінцевий продукт.

Базисом елементів функціональної структури агропродуктового комплексу розглядається агропромисловий відтворювальний цикл, деякі автори [4, с. 19] розглядають його як агропромисловий енерговиробничий цикл. Його основу складають послідовно функціонуючі виробничі ланки, об'єднані вертикальними виробничо-технологічними та іншими видами зв'язків, а інтегруючим моментом виступає використання однотипної сировини та випуск продукції, яка задовольняє аналогічні або взаємозамінні потреби.

Кожний цикл, як правило, ускладнений низкою допоміжних та обслуговуючих виробництв і являє собою, таким чином, складне інтегроване утворення. Агропромисловий відтворювальний цикл розуміють як відособлену в просторі й часі стійку комбінацію виробництва і споживання агропромислової продукції, яку відповідно до соціально-економічних функцій можна розглядати як деякий цілісний процес, а їх сукупність як елементи функціональної структури регіонального агропродуктового комплексу.

Виробнича структура кінцевого продукту агропромислового комплексу представлена такими агропромисловими відтворювальними циклами: зернопромисловий, цукробуряковий, плодоовочеконсервний, олійно-жировий, молоко-, м'ясо-, птахо-, рибо-

промислові та ін. Аналогічну функціональну структуру має і продуктовий комплекс, її елементами виступають продовольчі (продуктові) підкомплекси, до складу яких окрім спеціалізованої галузі сільського господарства та промислових підприємств, які переробляють її сировину (аж до отримання певного виду продукції), включаються спеціалізовані транспорт, системи зберігання, торгівля тощо.

**Висновки.** Ринок продовольчих товарів служить відтворенню продовольчих ресурсів, а також формує базу для регіонального та міжрегіонального обміну продовольчими товарами. Він розвивається в результаті взаємодії кількох груп економічних суб'єктів:

1) суб'єкти у сфері сільського господарства, що формують пропозицію продуктів харчування, вироблених у сільськогосподарських підприємствах, фермерських і особистих підсобних господарствах;

2) суб'єкти у сфері переробної промисловості, що формують пропозицію продовольчих товарів після промислової переробки продовольчої сировини;

3) суб'єкти у сфері ринкової інфраструктури, що формують процеси заготівлі, транспортування, зберігання та реалізації продовольства.

Якщо галузева структура регіонального продуктового ринку відображає склад основних галузей і кількісне співвідношення між ними, то функціональна — співвідношення і взаємозв'язок між різнопрофільними функціональними групами підприємств. Доцільно розглядати їх як єдину функціонально-галузеву структуру, елементами якої є окремих продовольчий підкомплекс — сукупність виробничих процесів, які об'єднують усі етапи технологічної послідовності вирощування і комплексної промислової переробки певного виду сільськогосподарської сировини (чи заготівлю і переробку інших видів продовольчих ресурсів) у даному регіоні аж до отримання одного чи кількох видів готової продукції з використанням усіх необхідних для цього ресурсів і постачання цієї продукції споживачу з урахуванням ринкових законів попиту і пропозиції.

### ***Література***

1. Шевченко А. А. Повышение эффективности функционирования продовольственного комплекса [Електронний ресурс] / А.А. Шевченко. — 2007. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/2/12.pdf>

2. Балабанов Г. Продовольчий ринок України: оцінка регіональних відмінностей / Г. Балабанов // Український географічний журнал. — 1999. — № 1. — С. 19—26.

3. Булах Н. Аналіз сучасного стану та тенденції розвитку ринку продовольства як передумова нарощування конкурентного потенціалу / Н. Булах // Економіст. — 2006. — № 7. — С. 57—59.

4. Точилін В. О. Формування ринкових структур у регіональних агропромислових комплексах. — К.: Гн-т Економіки НАН України, 1995.

**Charekishvili Lia**

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Invited Associated Professor,

Geostat. Head of Sub Division

## **HEALTH CARE STATISTICS — IMPORTANT TOOL FOR MANAGEMENT OF HEALTH CARE SYSTEM.**

**ABSTRACT.** From the fall of the year 2012, a wide-ranging program of nationwide health insurance has been launched. As a result, it has a positive impact both on health and financial conditions of the population. Most of the Georgian families use the program mentioned above and as the healthcare prices have been quite high, the insurance makes their life easier.

It is important to analyze the statistical data reflecting the healthcare of population, which clearly demonstrates how the number of visits in medical institutions have increased.

**KEYWORDS:** View of system of health care of Georgia, health care statistics, Management of Health Care System.

### **Introduction**

Considering the political, economic and social crisis of Georgia, creating the nationwide health insurance policy has been a significant challenge. These reasons led to the conversion of the state policy in the field of health care and increasing of the access of the population to it.

From the fall of the year 2012, a wide-ranging program of nationwide health insurance has been launched. As a result, it has a positive impact both on health and financial conditions of the population. Most of the Georgian families use the program mentioned above and as the healthcare prices have been quite high, the insurance makes their life easier.